

dostupné ve sbírkách elektronických (ASPI). To však neplatí pro různé návrhy, které nakonec přijaty nebyly. Ovšem znalost jejich obsahu a souvislostí jejich navržení i konečného nepřijetí je pro pochopení vývoje konstitucionalismu v dané historické době nezbytná. Proto je nutné Schelleovu a Tauchenovu práci ocenit i jako pramenné dílo, které má trvalou hodnotu a k němuž se budou vracet jiní právníci a historici, jimž autoři ušetřili spoustu práce s vyhledáváním těchto pramenů.

Pro ústavní právníky je zajímavé i to, že kromě obvyklého seznamu odborné literatury o ústavněprávní historii některých epoch jsou doplněny i reprodukce některých ústavněprávních spisů. Tím kniha, byť okrajově, se stává nejen knihou o ústavních dějinách, ale i knihou o dějinách ústavního práva a ústavních právníků.

Práce je úchvatným dílem svým rozsahem i obsahem. Má trvalou hodnotu. Patří do knihovny každého právního historika a ústavního právníka. Je významnou studijní pomůckou pro tvorbu studentských, diplomových, rigorózních i doktorských a vědeckých prací z dějin ústavního práva. Publikace je přehledná a dobře graficky zpracovaná. Reprodukce dobových dokumentů a fotografie ji příjemně oživují. Na knižním trhu v Čechách, na Moravě a ve Slezsku nemá publikace obdobu a brněnská Masarykova univerzita může být hrda na to, že právě její dva pedagogové tuto mezeru zaplnili. Právem oba patří mezi nejvýznamnější moravské právní historiky.

doc. JUDr. Zdeněk Koudelka, Ph.D.
Právnická fakulta Masarykovy univerzity

Hrdina I. A. Proč hrabě Špork seděl ve vězení pro dlužníky? Ostrava: KEY Publishing, 2013, 340 s.

Autor se ve své práci rozhodl provést právně-historickou analýzu jednoho (směnečného) sporu hraběte Šporka s advokátem Neumannem, která se jeví snad ze všech sporů, které Špork vedl, nejslavnější.

Monograficky byl zpracován jen jediný Šporkův proces. Pod názvem *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně-historickém a teologickém kontextu* ji v roce 2011 napsal právě autor spolu s Hedvikou Kuchařovou. Tato předkládaná monografie tak přibližuje další Šporkův spor a doplňuje naše znalosti o českých právních dějinách. Autor ve své monografii kromě sekundárních pramenů použil významných pramenů primárních – doposud nepublikované archivní materiály, které jsou pro českou právní historii vítaným přínosem.

Monografie je rozdělena do sedmi kapitol, doplněna chronologickým přehledem případu, textovou přílohou, kde jsou předloženy vybrané originální dokumenty (a tyto pak přeložené do češtiny), z nichž autor vycházel při sepsání této monografie, a přílohou obrazovou. Připojen je též osobní a místní rejstřík.

Jelikož jsem recenzoval autorovu předcházející monografii *Kacířský proces s hrabětem F. A. Šporkem v právně-historickém a teologickém kontextu*, dovoluji si je krátce porovnat. Co se týče struktury recenzované knihy je patrné, že volně kopíruje schéma předcházející monografie o Šporkově kacířském procesu. Autor i v tomto díle dává široký prostor citacím z pramenů a jednotlivých dokumentů, a tím umožňuje pohled na danou problematiku nejen ze svého subjektivního, ale i objektivního stanoviska. Při prepisu jednotlivých originálních dokumentů však tentokrát, na rozdíl od minulé monografie, je autor nijak neupravoval. Podobně jako v předcházející práci je autor při překladu předložených dokumentů prvním, kdo je přeložil do českého jazyka.

Nyní přejdu k rozboru jednotlivých kapitol. V první kapitole nám autor představuje oba aktéry procesu a jejich spory, které předcházely i provázely vlastní směnečný proces. Hraběte Františka Antonína Šporka představuje jako syna Jana Šporka, který se řadil k nejbohatším šlechticům a vlastníkům nejrozsáhlejších pozemků v Českém království. Popisuje ho jako geniálního inspirátora četných artefaktů či uměleckých pokynů a jako bohatého investora. Zároveň ho popisuje jako osobu, která napadala všechny možné světské a církevní úřady a instituce, což mu ke konci jeho života přivodilo odsouzení za šíření kacířství větším zemským soudem. Advokáta Václava Xavera Neumanna z Pucholzu představuje jako právního vědce a pedagoga, který napsal celou řadu latinsky psaných právních spisů (několikrát byl rektorem Karlo-Ferdinandovy univerzity a několikrát děkanem právnické fakulty), z nichž je patrné, že se zabýval právem šlechtickým, tehdy ještě novým právem směnečným a konkurzním. Také byl odborníkem na právo procesní, z čehož zároveň autor usuzuje, že tato kombinace jeho právních znalostí se stala pro Šporka osudnou. Zároveň ho představuje a popisuje především jako jednoho z nejvýznamnějších advokátů.

Ve druhé kapitole se zabývá vývojem směnky a jejími pojmovými znaky. Tato kapitola je zde na místě, neboť byla potřebná k uchopení dané problematiky. Vždyť jádrem v této monografii popisovaného sporu byla skutečnost, že hrabě odmítl proplatit advokátovi směnku, kterou mu vystavil. Autor poukazuje na to, že v tomto sporu nebylo možné se opřít o římské právo, ani o platnost vřatislavského směnečného řádu z roku 1672, jehož platnost na česká a moravská města byla rozšířena až roku 1617, tedy dva roky poté, co došlo k rozhodné právní události. V Českém království nebylo v prvních dvou dekádách 18. století směnečné právo upraveno žádným normativním právním aktem. Obnovené zřízení zemské pojem směnky jako takové neznalo – nejbliže k tomu je ustanovení o dlužních úpisech. Podle autora ve Šporkově případě šlo o případ v podobě písemného dlužního úpisu *sui generis*, s jeho podpisem a pečeti, „tedy vlastně o směnku“ (s. 39).

Ve třetí kapitole je pojednáno o tehdejší advokacii v Čechách. Podle autora bylo právní postavení advokátů asi tak uprostřed mezi pojetím advokacie v době josefínské a dnes (s. 61). V kapitole je popsáno postavení advokáta a advokátní tarif podle Obnoveného zřízení zemského. Autor zde správně položil otázku odměňování advokáta, neboť ta se ve Šporkově procesu s Neumannem výrazně promítá. Následně zde popisuje autor období přechodného usmíření mezi oběma aktéry, které vyvrcholilo podepsáním směnky ze strany hraběte Šporka.

Čtvrtou kapitolu můžeme chápat jako jakýsi exkurz do problematiky purkrabského soudu a jednotlivých etap řízení před tímto soudem. Podle autora se právní úprava řízení před purkrabským soudem doktoru Melanderovi ze Schwarzenthalu, autoru Obnoveného zřízení zemského, v Obnoveném zřízení zemském příliš nepovedla a ani následně vydaná Deklatoria a novely roku 1640 na tom nic nezlepšily. Podle autora je právní regulace po systematické stránce nesrovnatelně dokonalejší, než která byla obsažena ve Vladislavském zřízení zemském, ale je poněkud kusá. S tímto jeho názorem se ztotožňuji.

V páté kapitole autor věnuje především pozornost vlastnímu rozsudku purkrabského soudu, kterým byl Špork odsouzen k proplacení své směnky ve výši 5000 zl. žalobci Neumannovi spolu šestiprocentním úrokem od doby prodlení a k náhradě všech nákladů řízení, a to vše do čtyř týdnů od vyhlášení rozsudku, a Šporkovu zmařenému pokusu o revizi rozhodnutí ve věci samé.

Šestá kapitola popisuje převoz hraběte Šporka do Prahy a jeho uvěznění ve vězení pro dlužníky, kde strávil třináct týdnů. V této kapitole je taktéž z historického hlediska přibližena Daliborka a Černá věž, které k tomuto účelu sloužily. Daliborku a Černou věž zde autor prezentuje jako vězení, která měla na sebe v dlužnických věcech vzájemnou vazbu. K tomu je třeba dodat, že hrabě Špork byl „vězněn“, spíše ubytován, nikoli v Daliborce nebo v Černé věži, nýbrž v purkrabství.

V sedmé, závěrečné kapitole jsou vylíčeny Šporkovy pokusy zvrátit pravomocné a vykonané rozhodnutí purkrabského soudu, včetně jeho dalších aktivit.

Závěrem je třeba říci, že autor zde použil svých širokých znalostí z právních dějin a římského práva. V jeho práci se projevuje při popisu Šporkova procesu výrazná recepce římského práva do českého šlechtického práva v době pobělohorské. Na mnoha místech svého díla provádí komparaci tehdejšího romanizovaného českého šlechtického práva s právem kano-nickým. V neposlední řadě se zabývá a představuje právo směnečné tehdejší doby. Je jednoznačné, že autor si kladl v tomto díle za cíl popsat Šporkův proces s advokátem Neumannem, při tom si kladl otázku, zda tento spor probíhal standardním či nestandardním způsobem. Po přečtení monografie nezbývá než konstatovat, že toho bylo ze strany autora plně dosaženo.

V závěrečné části sedmé kapitoly dochází autor k závěru, že hrabě Špork v tomto sporu reagoval nepochopitelně, až iracionálně, což dokumentuje v jednotlivých bodech (srov. s. 203). Domnívá se dále, že při podpisu směnky advokát Neumann Šporka pořádně napálil, vědom si toho, že mu to nelze prokázat a že hrabě z nastražené směnečné léčky se nedostane. V tom dle autora zřejmě spočívala nespravedlnost, na niž si hrabě v této kauze tak trpce stěžoval. Autor ve své práci píše, že „nelze přehlédnout, že v mnoha ze svých sporů byl skutečně nespravedlivě poškozen“, a podle něj hrabě byl „nepochybně notorickým sudičem, avšak na druhé straně nejednou stálo právo na jeho straně (ne už tak ovšem justice)“ (s. 21).

Recenzovaná monografie představuje významný přínos v oblasti historicko-právní vědy, neboť autor zde uvedl nové skutečnosti ze sporu mezi hrabětem Šporkem a advokátem Neumannem a poprvé zde prezentoval prameny, které dosud nebyly publikovány, nebo alespoň nebyly přeloženy do češtiny. Knihu doporučuji každému, kdo se zabývá životem hraběte Šporka a jeho spory.

JUDr. Antonín Lojek, Ph.D.
Ústav státu a práva AV ČR, v. v. i.